

Zakład Chorób Przyzębia
i Błony Śluzowej Jamy
Ustnej

41-800, Zabrze
pl. Traugutta 2
perio.zabrze@sum.edu.pl

Kierownik
dr hab. n. med.
Dariusz Skaba

Tel. +48 32 2713612
dskaba@sum.edu.pl

perio.zabrze@sum.edu.pl

RECENZJA

rozprawy doktorskiej

lek. dent. Moniki Walis pt:

*Ocena wybranych parametrów śliny, stanu jamy ustnej
oraz stomatologicznych potrzeb leczniczych u pacjentów z nadwagą i
otyłością*

Jama ustna bardzo często stanowi wyznacznik ogólnego stanu zdrowia człowieka. W wielu jednostkach chorobowych obserwujemy zmiany patologiczne obejmujące uzębienie, błonę śluzową, tkanki przyzębia a także zaburzenia w wydzielaniu śliny. Niejednokrotnie stomatolog przeprowadzając dokładne badanie wewnątrzustne przyczynia się do ich wykrycia i kieruje pacjenta na diagnostykę związaną z chorobami ogólnoustrojowymi. Objawy w jamie ustnej obserwujemy często w przebiegu schorzeń: sercowo-naczyniowych, tkanki łącznej, zaburzeń endokrynologicznych, hematologicznych, żołądkowo-jelitowych, immunologicznych, chorób zakaźnych, zaburzeń metabolicznych, neurologicznych, psychiatrycznych, nerek, wątroby oraz kośćca.

W obecnym czasie nadwaga i otyłość stanowią problem na skalę światową. Nieprawidłowo zbilansowana dieta oraz siedzący tryb życia spowodowały, że na przestrzeni ostatnich lat liczba osób otyłych na świecie uległa prawie potrojeniu. Co więcej, uważa się, że z powodu otyłości umiera na świecie więcej osób niż z powodu niedożywienia.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego także w Polsce przybywa w niepokojącym tempie osób z problem nadwagi i otyłości. Nic więc dziwnego, że również w gabinecie stomatologicznym coraz częściej spotyka się pacjentów otyłych.

Analizując nowe piśmiennictwo zauważyć można tezę, że nieprawidłowa, zwiększona masa ciała stanowi czynnik ryzyka rozwoju wielu chorób zarówno w obrębie jamy ustnej, jak i innych chorób ogólnoustrojowych.

Biorąc pod uwagę te fakty należy uznać, że temat badań wybrany przez doktorantkę jest jak najbardziej słuszny i może przyczynić się do dalszego rozwoju tej dziedziny medycyny i stomatologii

Przedstawiona mi do oceny praca **lek. dent. Moniki Walis pt:** „Ocena wybranych parametrów śliny, stanu jamy ustnej oraz stomatologicznych potrzeb leczniczych u pacjentów z nadwagą i otyłością” ma zgodny z wymogami przyjętymi dla rozpraw doktorskich układ. Stanowi obszerne opracowanie, składające się z 191 stron tekstu podzielonego na XV rozdziałów obejmujących: *dane z piśmiennictwa, cel pracy, materiały i metody badań, wyniki badań i omówienie, dyskusje, wnioski, streszczenia w języku polskim i angielskim, spis tabel, wykresów, rycin oraz piśmiennictwo*. Na początku pracy zamieszczony jest spis treści oraz wykaz skrótów, który został opracowany bardzo profesjonalnie. Praca zawiera 6 rycin, 118 tabel oraz 38 wykresów z danymi. Układ edytorski i graficzny został przygotowany bardzo starannie, czytelnie i wymagał dużego nakładu pracy.

We wstępie autorka w oparciu o dobrze wyselekcjonowaną i aktualną literaturę naukową (159 pozycji), wprowadza czytelnika w tematykę ściśle związaną z omawianą pracą naukową. Wyodrębniając osiem podrozdziałów, omawia po kolei najważniejsze zagadnienia dotyczące tej ważnej dziedziny stomatologii w powiązaniu z medycyną ogólną. W pierwszych podrozdziałach omówiono w bardzo przejrzysty sposób problemy związane z nadwagą i otyłością, zwracając uwagę na jej przyczyny oraz co ważne na sposoby jej diagnozowania. W następnych podrozdziałach autorka rzeczowo omawia epidemiologię, etiopatogenezę, obraz kliniczny oraz kryteria klasyfikacyjne i diagnostykę chorób związanych z otyłością. Na końcu rozdziału przedstawia korelacje problemów związanych z otyłością ze stanem jamy ustnej.

Zawarte we wstępie treści służą za bezpośrednie uzasadnienie podjętych przez autorkę badań.

Celem badania jest określenie korelacji między nadwagą i otyłością a stanem jamy ustnej na podstawie oceny wskaźników określających stan przyzębia i uzębienia oraz wybranych parametrów śliny. Autorka zakłada, że badania pozwolą:

- 1. zdefiniować stomatologiczne potrzeby lecznicze w badanej grupie pacjentów,*
- 2. określić rolę wybranych markerów mierzalnych w ślinie w diagnostyce stomatologicznej u pacjentów z nadwagą i otyłością,*
- 3. opracować algorytm interdyscyplinarnego postępowania diagnostyczno – – leczniczego u pacjentów z nadwagą i otyłością.*

Są one uzasadnione, merytoryczne i zdaniem recenzenta bardzo ambitne.

W kolejnej części rozprawy autorka scharakteryzowała grupę badaną i kontrolną, którą stanowili pacjenci Zakładu Patologii Jamy Ustnej, Zakładu Periodontologii i Chorób Błony Śluzowej Jamy Ustnej oraz pacjenci Kliniki Diabetologii i Chorób Przemiany Materii CSK UM w Łodzi. Na przeprowadzenie badań uzyskano stosowną zgodę Komisji Bioetycznej. (nie została załączona w pracy).

W badaniu uczestniczyło łącznie 143 osoby w wieku 20 do 87 lat.. U każdego chorego przeprowadzono bardzo dokładne badanie podmiotowe i przedmiotowe. Rozbudowany wywiad uzupełniono o ocenę poziomu odczuwanego stresu (PSS-10) oraz ocenę suchości jamy ustnej za pomocą testu Foxa.

U wszystkich pacjentów po dokładnym ich ważeniu wyznaczano wskaźniki antropometryczne: BMI, WC, WHR i WHtR.

W dobrze zaplanowanym i rzetelnie wykonanym badaniu stanu jamy ustnej, autorka oceniła między innymi: stan uzębienia (wskaźnik PUW) oraz wybrane parametry tkanek przyzębia oraz higieny (wskaźnik API, CPI, PD, CAL, BoP.

Status periodontologiczny każdego pacjenta kategoryzowano na podstawie definicji zapalenia przyzębia Dibarta z 2010 roku i wyodrębniono : lekkie, umiarkowane i zaawansowane zapalenie przyzębia.

Doktorantka przeprowadziła również u wszystkich chorych pomiar wydzielania śliny stymulowanej oraz pobierała ślinę do badań immunoenzymatycznych, które przeprowadzono w Laboratorium Zakładu Mikrobiologii i Laboratoryjnej Immunologii

Medycznej UM w Łodzi gdzie oznaczano: stężenia białka ostrej fazy CRP, sekrecyjnej immunoglobuliny A – sIgA oraz sekrecyjnego białka CD14 – sCD14. Badania wykonano z zastosowaniem metody immunoenzymatycznej sandwich ELISA

Informacje zawarte w rozdziałach dotyczących materiału i metod badawczych świadczą nie tylko o bardzo dobrym zaplanowaniu i przygotowaniu do przeprowadzenia tego typu badań odpowiednim doborze metod badawczych ale wskazują również na interdyscyplinarny model rozwiązywania problemów klinicznych przez doktorantkę.

W bardzo obszernym rozdziale *wyniki badań* na blisko 82 stronach! , autorka przedstawiła wyniki uzyskane przeprowadzonych badań i analiz w formie opisowej oraz w starannie opracowanych tabelach i wykresach,. Ich profesjonalne wykonanie wraz z analizą statystyczną, ułatwia interpretację i wpływa pozytywnie na wartość edytorską pracy. Z jednej strony jako recenzent zaleciłbym bardziej syntetyczny i zwarty układ tabel, z podkreśleniem najbardziej istotnych wyników. Z drugiej strony, jestem pod wrażeniem ogromu pracy, jaką włożyła doktorantka w przygotowanie tej części rozprawy.

W rozdziale *omówienie wyników i dyskusja* autorka opisała całokształt pracy w świetle cytowanej literatury. Jest to bardzo ważna część pracy, świadcząca o dobrej znajomości zagadnień i tematyki związanej z realizowanym tematem. Autorka bardzo celnie i naukowo przytacza wyniki innych autorów a w niektórych przypadkach , gdzie wyniki różnią się trafnie stara się tłumaczyć zaistniałe różnice. Cechuje ją stosowny dystans i krytycyzm konieczny w interpretacji wyników badań własnych, tak ważny w dochodzeniu do prawdy naukowej. Dobór literatury uważam za odpowiedni, aktualny i adekwatny do prowadzonych przez autorkę badań. Jako recenzent chciałbym podkreślić nie tylko wysoki poziom naukowy pracy ale również aspekt praktyczny do zastosowania w codziennej praktyce a wynikający wprost z postawionych wniosków.

Na podstawie omówienia wyników przeprowadzonych badań doktorantka sformułowała trzy rozbudowane wnioski, które wynikają z zaplanowanych celów. Wnioski mają również aspekt praktyczny co wzbogaca pracę.

Podczas dokładnej analizy tekstu pracy znalazłem kilka drobnych błędów stylistycznych, literowych oraz niejasnych sformułowań, które nie mają jednak wpływu na wartość pracy i przekaże je osobiście autorce w celu ich poprawy Jako recenzent

chciałbym zapytać w jaki sposób pacjenci należący do poszczególnych grup badanych byli wybierani z osób zgłaszających się do poradni? Czy dobór był losowy? Zastanawiam się nad dużą liczbą osób chorych na cukrzyce (50%) w grupie kontrolnej z normalną wagą? Mam również sugestie dotyczącą trzeciego celu pracy. Uważam, że przygotowując publikacje na ten temat można by opracować szczegółowy algorytm postępowania stomatologicznego u pacjentów z nadwagą i otyłością w formie odrębnego rozdziału lub np. dodatku. W monografii opisano to tylko w części dyskusji i we wnioskach.

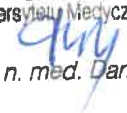
W podsumowaniu chciałbym podkreślić, że przedstawioną mi do oceny dysertację oceniam pozytywnie. Podjęcie aktualnego tematu badawczego, zaplanowanie i samodzielne wykonanie bardzo dużej ilości badań, odpowiednia interpretacja i analiza wyników oraz umiejętność posługiwania się aktualną i anglojęzyczną literaturą, świadczą o dojrzałości naukowej doktorantki. Oceniana praca ma charakter interdyscyplinarny, jest napisana w sposób jasny i logiczny. Moim zdaniem całkowicie spełnia wymogi stawiane rozprawom na stopień doktora nauk medycznych zgodnie z ustawą o tytułach i stopniach naukowych.

Przedstawiona mi do recenzji rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art.13 ust.1 ustawy z dnia 14 marca 2003 o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t.j. DZ. U. z 2017 poz. 1789).

Mam zatem zaszczyt przedstawić Pani Dziekan i Wysokiej Radzie Nauk Medycznych Uniwersytetu Medycznego w Łodzi wniosek o dopuszczenie lek. dent. **lek. dent. Moniki Walis** do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Wnoszę również o wyróżnienie tej pracy

KIEROWNIK
Zakładu Chorób Przyzębia i Błony Śluzowej Jamy Usnej
Katedry Stomatologii Zachowawczej z Endodencją
Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach

dr hab. n. med. Dariusz Skaba

